

УДК 343.97

Філей Ю.В.¹, Гнуча Т.В.²

¹канд. юрид. наук, доц., НУ «Запорізька політехніка»

²студ. гр. Юз-110 НУ «Запорізька політехніка»

ФЕЙКОВА ПРОДУКЦІЯ СЕКСУАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ ЯК ЗАСІБ ВЧИНЕННЯ ВИМАГАННЯ

Існують інтелектуальні системи, що імітують голос чи відео людини. З їх допомогою можна створювати аудіо- та відеозаписи для маніпуляції людьми. Тобто системи штучного інтелекту є не просто черговим комп'ютерним засобом вчинення злочинів, вони загрожують всьому існуючому громадському порядку, провокуючи «інформаційний апокаліпсис», в якому факт неможливо відрізнити від вимислу, і люди перестають намагатися зрозуміти різницю. Це підриває довіру до будь-якої інформації і може дестабілізувати суспільство.

Деякі інтелектуальні системи здатні до навчання і самонавчання. Вже сьогодні такі системи можуть активно застосовуватися для виявлення

слабкостей потенційних жертв шахрайства, а також імітації діяльності людини.

Американська дослідниця Ребекка Делфіно для позначення цього явища користується терміном «Deepfakes», що об'єднує дві концепції: deep – «глибокий», deep learning – «глибоке навчання» – аспект штучного інтелекту, що заснований на тих самих принципах, що і навчання людини, а також fake, fake news – «фейкові новини», тобто неправдиве або сенсаційне повідомлення, що створене з метою привернення уваги, введення в оману тощо. Іншими словами дїпфейк – це аудіо- та відеозаписи, створені або змінені таким чином, що запис помилково сприймається як автентичний запис реальної мови або дій індивідуума.

Фейкова продукція сексуального характеру може вважатися засобом вчинення, наприклад, вимагання (ст. 189 Кримінального кодексу України) або предметом виготовлення і розповсюдження порнографічних предметів (ст. 301 КК України). Жертви, а це в переважній більшості жінки, відчувають величезну емоційну, психологічну, моральну шкоду та довгострокові наслідки.

Так, однією з трьох можливих форм погрози під час вимагання законодавець виділяє погрозу розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці.

Розголошення вказаних відомостей при характеристиці вимагання ще називають шантажем – це (франц. chantage – вимагання, від faire chanter, букв. – примушувати співати, шантажувати) погроза розголошення компрометуючих відомостей про особу. Термін «шантаж» у чинному кримінальному законодавстві не тлумачиться, хоча, поняття шантажу є доволі широко вживаним у теорії і являє собою засіб вчинення вимагання, а саме, погрозу розголошення відомостей, які можуть спричинити шкоду правам і законним інтересам потерпілого та його близьких.

В зарубіжному законодавстві привертає до себе увагу стаття 21.16 Кримінального кодексу штату Техас, що передбачає кримінальну відповідальність за «незаконне розкриття або поширення інтимних візуальних матеріалів». Так, особа притягається до кримінальної відповідальності, якщо: (1) вказане розкриття або поширення було зроблено умисно і без згоди жертви, (2) жертва мала підстави очікувати, що візуальний матеріал залишиться в приватному використанні, (3) розкриття заподіяло шкоду жертві і (4) розкриття дозволило ідентифікувати жертву «будь-яким способом». Поширення інтимних візуальних матеріалів відноситься до категорії «місдиніор класу А» і карається штрафом у 4000 доларів, позбавленням волі до одного року або й тим і іншим разом.

Федеративна Республіка Німеччина однією з перших на законодавчому рівні зробила кроки у напрямі протидії поширенню фейкової інформації. Закон «Про регулювання соціальних мереж» почав діяти з 1 січня 2018 року.

Удосконалюючи кримінальне законодавство, встановлюючи нові злочини, завжди необхідно пам'ятати, що кримінально-правові заходи є лише одними з численних ланок у процесі протидії злочинності, тобто кримінальний закон виконує службову роль у протидії злочинності. Загальновідомо, що профілактика злочинності включає заходи щодо оздоровлення і економічної, і соціальної, і політичної, і духовної сфер життя суспільства. Притому на першому плані завжди перебувають саме ці заходи, які хоча безпосередньо і не впливають на злочинність, але є основою, що сприяє її поступовому скороченню.

У процесі розробки профільного законодавства потрібно враховувати те, що, використовуючи лише санкційну систему впливу, не вдасться досягнути бажаних результатів. Співпраця повинна базуватися й на організації дієвої взаємодії зі світовими інформаційними лідерами (Google, Facebook, Twitter тощо).

Отже, поряд з позитивною стороною в інтернет-просторі розвивається і кримінальна складова, наприклад, щодо розповсюдження порнографії. Технології так стрімко розвиваються, що розрізнити оброблені і справжні відео- та фотозображення вже майже неможливо. Вислів «не довіряй своїм очам» стає реальністю. Можливість анонімного розміщення робить процедуру виявлення таких осіб майже неможливою. Крім того, це явище не має кордонів. На жаль, необхідно констатувати, що труднощі в розслідуванні таких справ, не залишають майже ніякої надії потерпілим на справедливість.

Фейкова продукція сексуального характеру може вважатися засобом вчинення, наприклад, вимагання (ст. 189 КК України).